

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Aleše Roztočila a soudců JUDr. Jiřího Pally a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobce: **B. U. N.**, zast. JUDr. Jiřím Vaníčkem, advokátem, se sídlem Šaldova 466/34, Praha 8, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 24. 1. 2018, č. j. OAM-763/ZA-ZA11-K03-2016, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 24. 5. 2019, č. j. 31 Az 5/2018 - 44,

t a k t o :

- I. Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 24. 5. 2019, č. j. 31 Az 5/2018 - 44, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.
- II. Soudem ustanovenému zástupci žalobce JUDr. Jiřímu Vaníčkovi, advokátu, se sídlem Šaldova 466/34, Praha 8, **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů za zastupování žalobce v řízení o kasační stížnosti ve výši celkem 8.228 Kč. Tato částka mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do dvou měsíců od právní moci tohoto rozsudku. Náklady právního zastoupení žalobce nese stát.

O d ů v o d n ě n í :

I. Přehled dosavadního řízení

[1] Žalovaný v záhlaví uvedeným rozhodnutím neudělil žalobci mezinárodní ochranu podle § 12 až § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

[2] Ze správního spisu vyplývá, že žalobce požádal o mezinárodní ochranu dne 4. 9. 2016, přičemž jako důvod žádosti uvedl, že je příslušníkem hnutí MASSOB (Movement for the Actualization of the Sovereign State of Biafra), jenž usiluje o obnovení státu Biafra. Příslušníci a příznivci uvedeného hnutí jsou pronásledováni ze strany nigerijské vlády.

[3] Žalovaný dospěl k závěru, že rozpory a nepřesnosti ve výpovědích žalobce jsou natolik zásadní, že skutečnosti jím tvrzené nelze považovat za věrohodné, přičemž tyto byly nalezeny ve všech zásadních částech výpovědi a ve spojení s jím prezentovaným obecným a nekonkrétním

popisem jeho činností pro hnutí MASSOB vedly žalovaného k vyhodnocení výpovědi žalobce jako celkově nevěrohodné.

[4] Žalobce napadl rozhodnutí žalovaného žalobou, v níž předně namítl, že žalovaný řádně nezjistil skutkový stav a nepřihlédl ke všem rozhodným skutkovým okolnostem, v důsledku čehož nesprávně aplikoval § 12 a § 14a zákona o azylu. K hodnocení žalovaného ohledně členského průkazu v hnutí MASSOB uvedl, že se jedná o doklad vydaný neoficiálním hnutím, je proto přirozené, že nemá žádné bezpečnostní prvky. Hodnocení žalovaného, který považuje průkaz za falešný, žalobce označil za spekulaci postrádající objektivní hodnocení skutkového stavu. K namítaným rozporům ve výpovědi žalobce uvedl, že již v rámci doplňujícího pohovoru vysvětlil, že do roku 2015 bývalý nigerijský prezident nepoužíval takové tvrdé metody, jako je tajná policie a bezpečnostní složky. Žalobce k tomu poukázal na zprávy Amnesty International a Evropského podpůrného azylového úřadu (EASO), z nichž vyplývá stejný závěr. Kromě toho hnutí MASSOB bylo zpočátku více mírumilovné a nepoužívalo takové nátlakové akce, jako v současnosti. Dále na dotaz žalovaného, co myslel tím, že členové hnutí MASSOB jsou lovnou zvěří, vysvětlil, že dochází k jejich častému zatýkání. Na rozdíl od žalovaného se žalobce domnívá, že tato tvrzení zcela korespondují s dostupnými informacemi o zemi původu žalobce. Tyto zprávy poukazují na to, že přestože se MASSOB prezentuje jako nenásilné hnutí, jehož hlavní činnost spočívá v organizování demonstrací a protestů, ze strany bezpečnostních složek Nigérie pravidelně dochází k brutálnímu potlačování těchto demonstrací, jehož důsledkem jsou často desítky mrtvých nebo zraněných a ještě vyšší počty zadržovaných příznivců. Mimoto žalobce v rámci pohovoru uvedl, že již několikrát před jeho zatčením v roce 2016 se mu podařilo při demonstracích zadržení uniknout útekem.

[5] Žalobce dále namítal, že hodnocení jeho věrohodnosti odporuje § 3 správního řádu. V rámci dvou pohovorů se držel jedné dějové linie a jeho výpověď je jako celek konzistentní. Napadené rozhodnutí budí dojem tendenčnosti, jelikož neobsahuje objektivní hodnocení jeho výpovědi, ale žalovaný uměle hledá a vytváří i rozpory tam, kde ve skutečnosti nejsou. Žalovaný tedy měl meritorně posoudit naplnění jednotlivých podmínek pro udělení mezinárodní ochrany.

[6] Dále žalobce upozornil, že v rámci pohovoru byl dotazován na protesty, kterých se účastnil on sám, z toho důvodu neměl důvod mluvit o protestu z prosince roku 2015, na který poukazoval žalovaný. Jednalo se o akci, která se konala v úplně jiném státě Nigérie. Tvrzení žalovaného, že jako řadový vedoucí musel být žalobce informován o všech akcích hnutí, je pouze ničím nepodloženou domněnkou. Hnutí MASSOB má tisíce členů a působí v několika státech Nigérie. Rozpory spatřované žalovaným ve výpovědi žalobce ohledně okolností jeho zatčení a následného uvěznění jsou výsledkem nepochopení situace žalobce a místních reálií ze strany žalovaného. Je také přirozené, že žalobce si nepamatuje místa a data všech protestních akcí, kterých se během členství v hnutí MASSOB zúčastnil. Pokud neuvedl demonstrace v době před rokem 2014, je to logické, neboť byl dotazován na demonstrace, kterých se zúčastnil v posledních dvou letech. Vysvětlil, z jakých důvodů není rozpor mezi vyjádřením, že demonstrace od roku 2014 se konaly každé dva měsíce a mezi sdělením, že po roce 2014 z důvodů zostřené represe ze strany vládních ozbrojených složek demonstrace byly méně časté. Rovněž rozpor, který žalovaný spatřuje ve výpovědi týkající se okolností žalobcova zatčení je zcela uměle vykonstruovaný a nevychází ze skutečného obsahu výpovědi. Žalobce dodal, že není pravda, že by tvrdil, že jej po zadržení často „bili“. Mohlo se jednat o chybu v tlumočení, přičemž žalobci nebyla dána možnost tento rozpor vysvětlit (což požaduje judikatura NSS, srov. rozsudek z 6. 2. 2008, sp. zn. 1 Azs 18/2007). Ve skutečnosti žalobce sdělil, že vězni byli bití a následně upřesnil, že k bití došlo při nakládání do policejních aut. To se týká i výpovědi ohledně toho, zda byl v průběhu zbavení svobody obviněn. Formálně obviněn nebyl, nicméně vyšetřovatelé jej varovali, že pokud po propuštění nepřestane s politickou činností,

pokračování

bude za to stíhán. Pokud žalovaný vychází z toho, že státní orgány v Nigérii postupují shodným způsobem jako orgány činné v trestním řízení např. v České republice, je to zcela mylné. Žalobce v souvislosti s posouzením jeho výpovědi jako nevěrohodné odkázal na Příručku UNHCR k postupům pro určování právního postavení uprchlíků, z níž vyplývá, že žadateli musí být dána možnost vysvětlit rozpory shledávané správními orgány v jeho výpovědi a i pokud je zjištěno, že o určité okolnosti vypovídal nepravdivě, nesmí to vést k paušálnímu znevěrohodnění celé žadatelovy výpovědi.

[7] K tvrzeným nesrovnalostem ohledně důvodů odchodu ze země původu žalobce podotkl, že se jedná pouze o důsledek toho, že byl první pohovor vedený v mnohem obecnější rovině, než pohovor doplňující. Potřeboval nějaký čas k zorganizování odchodu ze země a zejména k zajištění finančních prostředků. Pro odjezd ze země si zvolil záměrně autobusovou dopravu, jako nejbezpečnější způsob opuštění země. Letecká doprava totiž zahrnuje mnohem důkladnější bezpečnostní kontroly, než je tomu u dopravy autobusové. Ohledně předložení falešného průkazu totožnosti uvedl, že se jednalo o fotokopii jeho národního občanského průkazu, kterou měl ve svém telefonu a později ji vytiskl a předložil jako důkaz své totožnosti, přičemž fotografii svého průkazu totožnosti pořídil v minulosti, nikoli bezprostředně před svým odjezdem z vlasti.

[8] Ve vztahu k naplnění podmínek pro udělení mezinárodní ochrany žalobce namítl, že v zemi původu mu hrozí pronásledování z důvodu zastávání určitého politického názoru a jeho projevy navenek prostřednictvím členství v hnutí MASSOB. Z těchto důvodů byl žalobce jednou zatčen policií a několik týdnů držen v detenci. Měl za to, že se na jeho situaci vztahuje jak § 12 písm. a), tak písm. b) zákona o azylu, neboť je nepochybné, že v zemi původu zastával určitý politický názor (tj. boj za obnovení Biafry) a tento veřejným způsobem projevoval prostřednictvím členství a aktivního působení v hnutí MASSOB. Právo pokojně se shromažďovat je politickým právem, přičemž žalobce byl zadržen právě v důsledku uplatňování tohoto práva.

[9] Žalobce měl za to, že svévolné zadržení policií a omezení jeho osobní svobody by bylo možné označit za policejní opatření, které je diskriminační, neboť bylo uplatněno v důsledku jeho odlišného politického názoru. Připustil, že byl zadržen pouze jednou a zároveň nebyl vystaven žádné formě fyzického násilí, je však nutno zohlednit, že samotné zajištění trvalo několik týdnů bez toho, aby bylo vůči němu vzneseno jakékoliv obvinění a jeho zřejmým účelem bylo zastrašit ho a odradit jej od další politické aktivity. Kromě toho, i po jeho propuštění nadále přetrvával adresný zájem policie o jeho osobu. Nelze tedy vyloučit, že v případě jeho návratu do země původu by žalobce mohl být znovu vystaven svévolnému omezení, případně zbavení svobody za situace, že by i nadále pokračoval ve svých politických aktivitách.

[10] Žalobce uzavřel, že z dostupných zpráv o zemi původu vyplývá, že k nepřiměřeným zásahům proti demonstrantům dochází často a ve velkém rozsahu, kdy jsou zatýkány desítky lidí pouze z důvodu uplatňování svého politického práva na svobodu projevu a shromažďování. Tato zatčení a případné mučení či špatné zacházení se přitom netýkají pouze vysokých představitelů hnutí MASSOB, ale i řadových členů případně pouhých sympatizantů účastnících se shromáždění. Žalobce lze navíc považovat za jednoho z těch významnějších členů, alespoň v rámci místní komunity, neboť se aktivně podílel na fungování hnutí, kdy rozšiřoval informovanost místních o cílech hnutí a pořádal demonstrace.

[11] V replice žalobce uvedl, že nelze zcela vyloučit, že některé nepřesnosti v jeho výpovědi mohly být způsobeny nedostatky v tlumočení, jelikož při prvním pohovoru tlumočila tlumočnice nezapsaná v seznamu znalců a tlumočnicků. S odkazem na § 2 odst. 1 zákona č. 36/1967 Sb.,

o znalcích a tlumočnících, namítl, že žalovaný postupoval nezákonně, když ustanovil tlumočnickem osobu nezapsanou v seznamu znalců a tlumočnicků.

[12] Krajský soud shora označeným rozsudkem žalobu zamítl, přičemž dospěl k závěru, že se žalovaný případem žalobce podrobně zabýval, posuzoval jeho azylový příběh na základě výpovědi žalobce a informací o zemi původu. Ztotožnil se s názorem žalovaného, že žalobce nebyl ve vlasti pronásledován pro uplatňování politických práv a svobod ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu. Rovněž nedospěl k závěru, že by žalobce mohl ve vlasti pociťovat odůvodněnou obavu z pronásledování uvedených v § 12 písm. b) zákona o azylu. Přisvědčil žalovanému, že po posouzení výpovědi žalobce v kontextu s jím dodanými písemnými materiály a po jejich porovnání s dostupnými informacemi o zemi původu nelze považovat výpověď žalobce za věrohodnou. Ve výpovědi žalobce lze shledat rozpory, které nebyly řádně vysvětleny, a které žalovaný v napadeném rozhodnutí přesně identifikoval, přičemž krajský soud na toto hodnocení odkázal.

[13] Z výpovědi žalobce nelze dovodit, že by mohl být aktivním členem hnutí MASSOB a navíc v pozici vedoucího, když jeho informace byly pouze obecné. Je rovněž patrné, že žalobce během desetiletého období byl pouze jednou, a to zcela náhodně, zatčen při protestu, neboť se mu nepodařilo utéci. Z těchto skutkových okolností tedy nelze dovodit tvrzené adresné a cílené pronásledování jeho osoby za aktivitu v uvedeném hnutí. Krajský soud prisvědčil názoru žalovaného, že nesrovnalosti v jednotlivých výpovědích žalobce způsobují nevěrohodnost jeho tvrzení. Krajský soud považoval za nedůvodnou i námitku žalobce, dle níž nelze zcela vyloučit, že některé drobné nepřesnosti v jeho výpovědi mohly být způsobeny nedostatky v tlumočení. Pokud žalobce konstatuje, že tento nedostatek mohl způsobit drobné nepřesnosti v jeho výpovědi, pak lze těžko mít za to, že tyto drobné nepřesnosti by mohly zpochybnit celý žalobcův azylový příběh, který byl nepochybným podkladem pro konečné závěry žalovaného. Žalobce totiž blíže nespecifikoval, o jaké konkrétní nepřesnosti se jednalo, aby mohly být případně posuzovány a následně i porovnávány se sděleními obsaženými v dalším pohovoru. Ze správního spisu je navíc zřejmé, že žalobce každou stránku protokolu podepsal, a tím i stvrdil svůj souhlas s jejím obsahem. Skutečnost, že tlumočnicků anglického jazyka je v seznamu tlumočnicků zapsáno poměrně velké množství, nevylučuje možnost, aby si žalovaný k provádění překladatelských a tlumočnických úkonů spojených s řízením o udělení mezinárodní ochrany ustanovil tlumočnicka dalšího.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[14] Žalobce (dále též „stěžovatel“) podal proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost. Namítnul, že je napadený rozsudek nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů, jelikož se krajský soud dostatečným způsobem nevypořádal s námitkami stěžovatele, přičemž nelze akceptovat postup soudu, pokud se plně ztotožní s argumenty žalovaného, aniž by zdůvodnil, proč nepovažuje argumenty protistrany za relevantní či opodstatněné. Dále podotknul, že součástí odůvodnění rozsudku nemusí být výslovné vypořádání se s každou námitkou, aby však bylo soudní rozhodnutí přezkoumatelné, musí se soud vypořádat s relevantními námitkami zpochybňujícími právní závěr o nenaplnění podmínek pro udělení mezinárodní ochrany a pokud se v rámci odůvodnění soud plně ztotožní s právním závěrem žalovaného, měl by zároveň vyložit, z jakého důvodu považuje námitky žalobce za liché.

[15] Stěžovatel v podané žalobě rozsáhle namítal nesprávné posouzení jeho věrohodnosti žalovaným a rozpory v jeho výpovědi, na které žalovaný odkazoval, se snažil řádně vysvětlit. Krajský soud se však s těmito námitkami ani v minimálním rozsahu nevypořádal a nezdůvodnil, proč je na místě dát za pravdu žalovanému. Žalovaný ani krajský soud se nadto nezabývali

pokračování

při posuzování předpokladů pro udělení azylu definováním důkazního standardu „přiměřené pravděpodobnosti“ pronásledování a „reálného nebezpečí“ vážné újmy, jak vyžaduje judikatura kasačního soudu (rozsudek NSS ze dne 26. 3. 2008, č. j. 1 Azs 71/2006 - 82).

[16] K nesprávnému hodnocení věrohodnosti stěžovatele tento namítl, že napadené rozhodnutí budí dojem tendenčnosti, jelikož neobsahuje objektivní hodnocení výpovědi stěžovatele, přičemž žalovaný uměle hledá a vytváří rozpory i tam, kde ve skutečnosti nejsou. Zdůraznil, že vyhodnocení jeho azylového příběhu jako celkově nevěrohodného, kdy žalovaný nevěřil ani tomu, že stěžovatel by mohl být členem hnutí MASSOB, natož pak členem vedoucím a nevěřil ani, že zažil potíže, o kterých při pohovorech mluvil, je výsledkem subjektivního hodnocení, nikoliv objektivního zjišťování skutkového stavu. Stěžovatel se v rámci obou pohovorů neustále držel jedné dějové linie a jeho výpověď je jako celek konzistentní a ve shodě s dostupnými informacemi o zemi jeho původu. Žalovaný měl tudíž povinnost z výpovědi žalobce vycházet (rozsudek NSS ze dne 24. 7. 2008, č. j. 2 Azs 49/2008 - 83).

[17] Údajné rozpory, které žalovaný v odpovědích stěžovatele nalezl, považuje stěžovatel spíše za účelově vytvořené než objektivně existující. Z toho důvodu se stěžovatel domníval, že závěr o jeho nevěrohodnosti není správný a nemá žádnou oporu ve správním spisu. Krajský soud pak pochybil, když pouze odkázal na závěry žalovaného a neshledal napadené rozhodnutí nezákonným.

[18] Krajský soud dále pochybil, když shledal nedůvodnou námitku stěžovatele týkající se procesního pochybení při ustanovení tlumočnicka pro první pohovor. Stěžovatel namítal, že některé nepřesnosti či rozpory v jeho výpovědi mohly být způsobeny nedostatky v tlumočení, neboť při prvním pohovoru byla tlumočnická ustanovena tlumočnice, která není tlumočnickem zapsaným do seznamu soudních tlumočnicků anglického jazyka. V souladu se zákonem o znalcích a tlumočnicích však mohou tlumočnickou činnost vykonávat pouze tlumočníci zapsaní do seznamu tlumočnicků, přičemž osoby do tohoto seznamu nezapsané mohou být v řízení před orgány veřejné moci ustanoveny tlumočnicky jen výjimečně za podmínek stanovených v § 24 zákona o znalcích a tlumočnicích. I přesto, že v předmětném řízení tyto podmínky nebyly splněny, ustanovil žalovaný tlumočnickem osobu nezapsanou do seznamu. Dle názoru stěžovatele tak nelze k takovému pohovoru ze zákona přihlížet, což však žalovaný i krajský soud činí. Krajský soud tak popřel jedno ze základních práv, tj. že všichni jsou si v řízení rovni, jestliže aproboval tento nezákonný postup žalovaného.

[19] Žalovaný ve svém vyjádření označil kasační stížnost za nedůvodnou, přičemž se plně ztotožnil se závěry krajského soudu. Krajský soud se podle žalovaného s žalobními námitkami řádně vypořádal.

III. Posouzení kasační stížnosti

[20] Kasační stížnost je přípustná. Jednou z podmínek věcného přezkumu kasační stížnosti ve věcech mezinárodní ochrany je také její přijatelnost. Kasační stížnost je v souladu s § 104a s. ř. s. přijatelná, pokud svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Výkladem institutu přijatelnosti a výčtem jejích typických kritérií se Nejvyšší správní soud zabýval např. v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, č. 933/2006 Sb. NSS, na jehož odůvodnění na tomto místě pro stručnost odkazuje. Z citovaného usnesení plyne, že kasační stížnost je přijatelná mimo jiné tehdy, když se krajský soud dopustil v napadeném rozhodnutí zásadního pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatele. Tak tomu bylo i v nyní posuzované věci, kasační stížnost je proto přijatelná.

[21] Důvodnost kasační stížnosti soud posoudil v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž je povinen přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[22] Kasační stížnost je důvodná.

[23] Z obsahu kasační stížnosti je zřejmé, že stěžovatel napadá rozsudek městského soudu mimo jiné pro vadu nepřezkoumatelnosti pro nedostatek důvodů [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.]. Nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku je přitom vadou tak závažnou, že se jí Nejvyšší správní soud musí podle § 109 odst. 4 s. ř. s. zabývat z úřední povinnosti, tedy i tehdy, pokud by ji stěžovatel sám nenamítal.

[24] Nejvyšší správní soud také vyslovil, že s kasačním důvodem podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. je nutno zacházet obezřetně, neboť zrušením rozhodnutí soudu pro nepřezkoumatelnost se oddaluje okamžik, kdy základ sporu bude správními soudy uchopen a s konečnou platností vyřešen, což není v zájmu ani účastníků řízení, ani ve veřejném zájmu na hospodárnosti řízení před správními soudy (srov. rozsudek NSS ze dne 25. 4. 2013, č. j. 6 Ads 17/2013 - 25).

[25] Problematika nepřezkoumatelnosti spočívající v nedostatku důvodů rozhodnutí je v judikatuře Nejvyššího správního soudu bohatě zastoupena (srov. např. rozsudky ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003 - 75, ze dne 29. 7. 2004, č. j. 4 As 5/2003 - 52, ze dne 18. 10. 2005, č. j. 1 Afs 135/2004 - 73, ze dne 14. 7. 2005, č. j. 2 Afs 24/2005 - 44, ze dne 25. 5. 2006, č. j. 2 Afs 154/2005 - 245, ze dne 17. 1. 2008, č. j. 5 As 29/2007 - 64). Rozhodnutí soudu je třeba považovat za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů, pokud není zřejmé, jakými úvahami se soud řídil při naplňování zásady volného hodnocení důkazů nebo při utváření právního závěru, z jakého důvodu soud považoval žalobní námítky za liché či mylné, proč nepovažoval za důvodnou právní argumentaci v žalobě, proč podřadil daný skutkový stav pod určitou právní normu. O nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů se jedná rovněž i v případě, kdy soud opomněl vypořádat některou z uplatněných námitek, nebo pokud odůvodnění napadeného rozhodnutí obsahuje pasáže citované z jiného rozhodnutí, které se však týkalo skutkově i právně odlišné věci, aniž by soud rozvedl způsob aplikace závěrů vyslovených v takovém rozhodnutí na posuzovaný případ.

[26] Stěžovatel dovozuje nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku pro nedostatek důvodů z toho, že krajský soud řádně neodůvodnil závěr o nevěrohodnosti jeho výpovědi, přičemž konkrétní rozpory, které má výpověď stěžovatele obsahovat v odůvodnění rozsudku neidentifikoval a nerozvedl, z jakého důvodu je považuje za zásadní. Krajský soud podle stěžovatele rovněž nereagoval ani na námítky týkající se posouzení věrohodnosti výpovědi a údajných rozporů v jeho výpovědích, které stěžovatel obsáhle uplatnil v žalobě.

[27] Nejvyšší správní soud přisvědčil stěžovateli a shledal napadený rozsudek nepřezkoumatelným pro nedostatek důvodů. Krajský soud k této žalobní argumentaci pouze stroze konstatoval, že „ve výpovědi stěžovatele lze shledat rozpory, které následně nebyly řádně vysvětleny“, přičemž v dalším odkázal na odůvodnění rozhodnutí žalovaného. Námítkami stěžovatele, který se snažil rozptýlit pochybnosti o svojí nevěrohodnosti, se tak ani v minimálním rozsahu nezabýval.

[28] Takovéto vypořádání otázky věrohodnosti výpovědi stěžovatele rozhodně nelze považovat za dostatečné. Zdejší soud zdůrazňuje, že je to právě výpověď stěžovatele, která představuje zásadní a často jediný důkazní prostředek, kterým žadatel o mezinárodní ochranu prokazuje odůvodněnost svých obav, a tak musí být případný závěr o nedůvěryhodnosti výpovědi

pokračování

žadatele pečlivě odůvodněn. Nejvyšší správní soud se ve své judikatuře k dané problematice vyjadřoval již mnohokrát, pro koherentní shrnutí jejích závěrů lze odkázat např. na rozsudek ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70, č. 1749/2009 Sb. NSS. Nejvyšší správní soud zde zejména uvedl, že řízení o mezinárodní ochraně je řízením specifickým tím, že je v něm často nutno rozhodovat za situace důkazní nouze a že nesprávné rozhodnutí má pro stěžovatele obzvláště závažné důsledky. Těmto specifickým řízením o mezinárodní ochraně odpovídá i standard a rozložení důkazního břemene, jež jsou vychýleny ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu. V mnoha případech tedy zůstává jediným důkazním prostředkem výpověď žadatele a klíčovým faktorem se stává posouzení celkové věrohodnosti žadatele a posouzení pravděpodobnosti, zda k události opravdu došlo podle jeho výpovědi.

[29] K otázce věrohodnosti tvrzení žadatele o mezinárodní ochranu se Nejvyšší správní soud vyjádřil také v rozsudku ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004 - 57, v němž zdůraznil, že „není povinností žadatele o azyl, aby pronásledování své osoby prokázal jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Je naopak povinností správního orgánu, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědi žadatele o azyl vyvracejí či zpochybňují.“ Pokud se tedy žadatel o mezinárodní ochranu po celou dobu řízení drží jedné dějové linie, jeho výpovědi lze i přes drobné nesrovnalosti označit za konzistentní a za souladné s dostupnými informacemi o zemi původu, pak je třeba z takové výpovědi vycházet (rozsudky NSS ze dne 24. 7. 2008, č. j. 2 Azs 49/2008 - 83, nebo ze dne 22. 5. 2009, č. j. 5 Azs 7/2009 - 98, č. 1913/2009 Sb. NSS).

[30] Uvedený závěr vyžadující, aby správní orgán vyhledal všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědi žadatele o azyl vyvracejí či zpochybňují, je podpořen specifickou zásadou pro azylové řízení, že při splnění daných podmínek se uplatňuje pravidlo „v případě pochybností ve prospěch“ („benefit of doubt“). Tento závěr potvrdil Nejvyšší správní soud např. v rozsudku ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003 - 89: „*Jsou-li dány skutečnosti, na základě nichž lze předpokládat, že ke porušení základních lidských práv a svobod žadatele o azyl došlo, nebo mohlo by s ohledem na postavení žadatele ve společnosti, s přihlédnutím k jeho přesvědčení, názorům, chování atd., dojít, a správní orgán nemá dostatek důkazů o tom, že tomu tak nebylo či nemohlo by v budoucnu být, pak tyto skutečnosti musí správní orgán v situaci důkazní nouze zohlednit, a to ve prospěch žadatele o azyl.*“ (zdůraznění doplněno).

[31] Výše uvedené závěry odpovídají i požadavkům směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (dále jen „kvalifikační směrnice“). Podle jejího článku 4 odst. 1 mohou členské státy pokládat za povinnost žadatele předložit co nejdříve všechny náležitosti potřebné k doložení žádosti o mezinárodní ochranu. Povinností členského státu je naopak posoudit významné náležitosti žádosti ve spolupráci se žadatelem. Podle čl. 4 odst. 3 se posouzení žádosti o mezinárodní ochranu provádí jednotlivě a jsou při něm zohledněny mimo jiné a) *všechny významné skutečnosti týkající se země původu v době rozhodování o žádosti, včetně právních předpisů země původu a způsobu jejich uplatňování; b) významná prohlášení a dokumenty předložené žadatelem, včetně informací o tom, zda žadatel byl nebo by mohl být pronásledován nebo zda utrpěl nebo by mohl utrpět vážnou újmu; c) konkrétní postavení a osobní situace žadatele, včetně takových faktorů jako jsou původ, pohlaví a věk, aby na základě osobní situace žadatele bylo možno posoudit, zda by jednání, kterým žadatel byl nebo mohl být vystaven, mohla být považována za pronásledování nebo vážnou újmu. Podle čl. 4 odst. 4, [s]kutečnost, že žadatel již byl pronásledován nebo utrpěl vážnou újmu nebo byl vystaven přímým hrozbám pronásledování nebo způsobení vážné újmy, je závažným ukazatelem odůvodněnosti obav žadatele z pronásledování nebo reálného nebezpečí utrpění vážné újmy, neexistují-li závažné důvody domnívat se, že pronásledování nebo způsobení vážné újmy se již nebude opakovat.*

[32] Pokud jde o důkazní standard, Nejvyšší správní soud akceptoval test „přiměřené pravděpodobnosti“ (srov. pojem „reasonable degree of likelihood“ používaný např. agenturou EASO v příručce Evidence and credibility assessment in the context of the Common European Asylum System, dostupné na www.easo.europa.eu) pro zkoumání „odůvodněnosti“ strachu z pronásledování podle § 12 písm. b) zákona o azylu: „*Přiměřená pravděpodobnost nežádoucího důsledku návratu do země původu [...] je dána tehdy, bývá-li tento důsledek v případech obdobných případu žadatele nikoli ojedinělý. Neznamená to, že pravděpodobnost, že nežádoucí důsledek nastane, musí být nutně vyšší než pravděpodobnost, že nenastane (tzn. že test „přiměřené pravděpodobnosti“ představuje nižší důkazní standard než v civilních věcech) [tím méně to znamená, že v případě návratu do země původu musí být nastání nežádoucího důsledku prakticky jisté (tzn. že test „přiměřené pravděpodobnosti“ představuje a fortiori i nižší důkazní standard než standard „nade vši pochybnost“ v trestních věcech)], nýbrž to, že k nežádoucímu důsledku v případech obdobných případu žadatele dochází natolik často, že s ním ten, komu takový následek brozí, musí počítat jako se vcelku běžným jevem, a nikoli jako s jevem toliko výjimečným“ (rozsudek NSS ze dne 26. 3. 2008, č. j. 2 Azs 71/2006 - 82).*

[33] Současně důkazní standard „přiměřené pravděpodobnosti“ se aplikuje nejen v rámci celkové úvahy o pravděpodobnosti pronásledování, ale nutně i na posouzení věrohodnosti jednotlivých dílčích tvrzení žadatele, která jsou posléze podkladem této celkové úvahy. To znamená, že pokud je přiměřeně pravděpodobné, že daná událost proběhla tak, jak tvrdí žadatel, žalovaný musí toto tvrzení vzít v potaz při celkovém posouzení žádosti o mezinárodní ochranu (viz výše citovaný rozsudek č. j. 5 Azs 66/2008 - 70).

[34] Z uvedeného plyne, že je na správním orgánu, aby prokázal či vyvrátil pravdivost žadatelových tvrzení, a to buď zcela nevyvratitelně zjištěním přesných okolností vážících se k jeho tvrzení, anebo alespoň s takovou mírou pravděpodobnosti, která nevyvolává zásadní pochybnosti o správnosti úsudku správního orgánu.

[35] Lze tedy konstatovat, že žalovaný nemůže ze svého posuzování vyloučit tvrzené skutečnosti např. pouze proto, že nelze vyloučit jiný průběh událostí než ten předestřený žadatelem či že existuje alternativní vysvětlení pro určité skutečnosti, které je stejně pravděpodobné. Pokud je byt' jen přiměřeně pravděpodobné, že tvrzení žadatele je pravdivé či že se určitá skutečnost udála tak, jak žadatel uvádí, žalovaný nesmí toto tvrzení prohlásit za nevěrohodné a vyloučit jej z dalšího posuzování; naopak, musí toto tvrzení vzít v potaz při celkovém posouzení odůvodněnosti žádosti a přiřadit mu patřičnou váhu. Žalovaný může zcela vyloučit z celkového posouzení pouze ta fakta, u nichž je postaveno téměř najisto, že se nestaly (tj. neexistuje ani přiměřená pravděpodobnost, že k nim došlo). Ostatní tvrzení musí být součástí celkového posouzení rizika pronásledování, kde jim bude přisouzena váha podle míry pravděpodobnosti, s jakou lze soudit, že odpovídají skutečnosti. Jiná situace je, pokud je žadatel nevěrohodný ve všech relevantních aspektech své žádosti; v tomto případě (a pouze v tomto případě) může žalovaný bez dalšího posoudit žadatele jako nevěrohodného a nemusí detailně posuzovat jeho jednotlivá dílčí tvrzení (viz výše citovaný rozsudek č. j. 5 Azs 66/2008 - 70, nebo rozsudky NSS ze dne 4. 1. 2018, č. j. 10 Azs 254/2017 - 40, a ze dne 17. 4. 2019, č. j. 6 Azs 331/2018 - 34).

[36] Krajský soud postavil závěr o nedůvodnosti žaloby v podstatě pouze na tvrzení, že „*Ve výpovědi žalobce lze totiž shledat rozpory, které následně nebyly řádně vysvětleny.*“ Blíže však nespécifikoval, v čem konkrétně spočívala rozporuplnost výpovědi žalobce, přičemž pouze konstatoval: „*Z jeho výpovědi tak nelze dovodit, že by mohl být aktivním členem hnutí MASSOB a navíc v pozici vedoucího, když jeho informace byly pouze obecné. Je rovněž patrné, že žalobce během desetiletého období byl pouze jednou, a to zcela náhodně, zatčen při protestu, neboť se mu nepodařilo utéci. Z těchto skutkových okolností tedy nelze dovodit tvrzené adresné a cílené pronásledování jeho osoby za aktivitu v uvedeném hnutí.*

pokračování

Ve výpovědi žalobce lze sledat značné rozpory, které žalovaný přesně identifikoval na straně 15 napadeného rozhodnutí. Krajský soud na toto hodnocení v plném rozsahu odkazuje a ztotožňuje se s ním.“ Nezabýval se ani žalobními námitkami stěžovatele, který se snažil rozsáhlou argumentací závěr žalovaného o jeho nevěrohodnosti vyvrátit. Krajský soud tak stěžovateli (který podal poměrně obsáhlou a konkrétní body obsahující žalobu) vyčetl obecnost jeho tvrzení, paradoxně však sám ve svém rozhodnutí zůstal velice vágní a nekonkrétní.

[37] Zdejší soud již v rozsudku ze dne 14. 7. 2005, č. j. 2 Afs 24/2005 - 44, uvedl, že: „*není-li z odůvodnění napadeného rozsudku krajského soudu zřejmé, proč soud nepovažoval za důvodnou právní argumentaci účastníka řízení v žalobě a proč žalobní námitky účastníka považuje za liché, mylné nebo vyvrácené, nutno pokládat takové rozhodnutí za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. zejména tehdy, jde-li o právní argumentaci, na niž je postaven základ žaloby. Nestačí, pokud soud při vypořádávání se s touto argumentací účastníka pouze konstatuje, že tato je nesprávná, avšak neuvede, v čem (tj. v jakých konkrétních aspektech resp. důvodech právních či případně skutkových) její nesprávnost spočívá.*“

[38] Uvedené opomenutí krajského soudu se přitom netýkalo dílčí otázky, jejíž řešení by mohlo být nahrazeno (konzumováno) vypořádáním jiné podstatné argumentace žalobce. Naopak jednalo se o naprosto klíčový žalobní bod, jehož posouzení nutně předurčuje rozhodnutí ve věci samé. Pokud se krajský soud s tímto souborem námitek náležitým způsobem nevypořádal, jedná se o naprosto zásadní pochybení, které může mít za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé. Lze také obecně konstatovat, že krajský soud si zajisté může osvojit správné posouzení určité otázky v rozhodnutí žalovaného a odkázat na ně se souhlasnou poznámkou (srov. rozsudek NSS ze dne 27. 7. 2007, č. j. 8 Afs 75/2005 - 130, č. 1350/2007 Sb. NSS). Tak tomu ovšem nemůže být v nyní posuzované věci, kdy stěžovateli nebylo známo, které části jeho výpovědi a z jakých důvodů žalovaný hodnotí jako rozporné a nevěrohodné. Proti rozhodnutí žalovaného ve věci žádosti o mezinárodní ochranu není opravný prostředek přípustný. Proto na toto posouzení žalovaného mohl stěžovatel poprvé reagovat v žalobě, což také učinil. Za těchto okolností není možné konkrétní námitky žalobce odbýt pouhým odkazem na odůvodnění rozhodnutí žalovaného, kde jsou určité rozpory ve výpovědi stěžovatele identifikovány, není však reagováno na vysvětlení stěžovatele k žalovaným spatřovaným rozporům.

[39] Lze tedy uzavřít, že krajský soud zatížil své rozhodnutí vadou spočívající v nepřezkoumatelnosti pro nedostatek důvodů. Krajský soud totiž nedostatečně vypořádal stěžovatelovy žalobní námitky týkající se pochybení žalovaného při hodnocení věrohodnosti stěžovatele.

[40] Stěžovatel dále namítal nesprávné hodnocení věrohodnosti stěžovatele žalovaným a krajským soudem. S ohledem na nepřezkoumatelnost rozsudku krajského soudu Nejvyšší správní soud podotýká, že adekvátnost hodnocení věrohodnosti stěžovatele může být posouzena až v rámci přezkumu přezkoumatelného, tj. řádně odůvodněného, závěru krajského soudu o nevěrohodnosti stěžovatele. Proto se v dalším touto námitkou nezabýval.

[41] Krajský soud tedy v dalším řízení opětovně posoudí námitky uplatněné stěžovatelem v žalobě a přiměřeným způsobem se k nim vyjádří. Při hodnocení konzistentnosti a věrohodnosti výpovědi stěžovatele krajský soud bude vycházet z ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu týkající se hodnocení věrohodnosti žadatelů o mezinárodní ochranu, tak jak byla rekapitulována výše, včetně metodických pomůcek, na které tato judikatura poukazuje. V návaznosti na závěry učiněné při vypořádání uvedených námitek týkajících se závěru o nevěrohodnosti výpovědi stěžovatele následně krajský soud opětovně posoudí

i důvodnost námitek, jimiž žalobce brojil proti tomu, jakým způsobem žalovaný posoudil podmínky pro udělení azylu a doplňkové ochrany. V této souvislosti Nejvyšší správní soud uvádí, že krajský soud může dle § 52 odst. 1 s. ř. s. provést i důkazy, které účastníci nenavrhovali, pokud bude mít za to, že jejich provedení může odstranit pochybnosti o skutkovém stavu. Takto krajský soud případně může provést i důkaz výslechem stěžovatele v souladu s § 64 s. ř. s. ve spojení s § 131 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, což by umožnilo spolehlivější hodnocení věrohodnosti výpovědí stěžovatele dle výše uvedených kritérií. To však Nejvyšší správní soud ponechává na úvaze krajského soudu.

IV. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[42] Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou. Rozsudek krajského soudu podle § 110 odst. 1 věty první s. ř. s. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm bude krajský soud vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[43] Krajský soud v novém rozhodnutí rozhodne též o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 věta první s. ř. s.).

[44] Nejvyšší správní soud rozhodl o odměně a náhradě hotových výdajů ustanoveného zástupce stěžovatele JUDr. Jiřího Vaníčka. Ustanovenému zástupci se podle § 35 odst. 10 s. ř. s. s přihlédnutím k § 7 bodu 5, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 písm. b) a d) ve spojení s odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), přiznává odměna za zastupování celkem ve výši 6.200 Kč za dva úkony právní služby tj. převzetí a příprava zastoupení a doplnění kasační stížnosti. Zástupci se dále za tyto úkony přiznává dle § 13 odst. 4 advokátního tarifu paušální náhrada hotových výdajů ve výši 2 x 300 Kč. Soud ověřil, že zástupce stěžovatele je plátcem DPH, přiznaná odměna a náhrada hotových výdajů se tedy zvyšuje o částku odpovídající této dani (21%). Celkem tedy náleží zástupci stěžovatele odměna a náhrada hotových výdajů ve výši 8.228 Kč.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 13. listopadu 2019

Mgr. Aleš Roztočil
předseda senátu